

Posudek vedoucího na disertační práci Mgr. Jany Kopáčkové

Sociální a ekonomická situace venkova v římské provincii Dalmatia a na území Histrie v 1. stol. př. n. l. – 5. stol. n. l.

(Social and Economical Situation of Countryside in the Roman Province of Dalmatia and in the Histria in the 1st Century BC -5th Century AD)

190 stran textu, na s. 191 – 226 je připojen obsáhlý seznam literatury, závěrečnou část tvoří obrazová příloha (129 černobílých a barevných vyobrazení, doplněno situačními plány lokalit a okrsky lisoven)

Praha 2021.

Předložená práce Mgr. Kopáčkové se zaměřuje především na hodnocení ekonomické situace na základě zpracování především výrobních okrsků věnujících se produkci a především zpracování oliv a vinné révy. Práce vznikala v rámci doktorského studia v UKAR, ale její těžiště spočívá na zevrubném studiu zmíněných okrsků především na území římských provincií Dalmatia a Histria.

To studium vyžadovalo opakovanou a dlouhodobou účast přímo na lokalitách a v muzeích sledovaných provincií. Tento postup by nebylo možné uskutečnit bez intenzivní spolupráce s místními badateli, s nimiž problematiku konzultovala a kteří jí umožnili přístup nejen na jednotlivé lokality, ale také k mnohdy dosud nepublikovanému materiálu. Velké podpory se autorce dostalo díky řediteli Archeologického muzea v Zadaru J. Vučićovi, který ji umožnil studium nepublikovaných lokalit (Kumenat, Muline ad.). výstupem se stalo zevrubné studium jednotlivých součástí, a pokud to bylo možné celých komplexů lisoven.

Pro celkové uchopení vývoje se autorka ve 2. kapitole zaměřila na starší období, tedy počátky produkce spojované již s řeckou kolonizací. Nicméně těžištěm práce je období pozdní republiky a období principátu. V následující části (kap. 3) se snaží zasadit výrobní okrsky do celkového uspořádání provincií, zahrnuje také městské osídlení, pro které vytváří zázemí venkovské *villae rusticae*. Při studiu komplexů zaměřených na produkci a zpracování vína a oleje autorka vychází ze sekundární literatury, uložené především v zahraničních knihovnách a badatelných, oporou pro další postup se Mgr. Kopáčkové staly také databáze Google Maps, které nahradily ne vždy přístupné či neexistující výstupy cíleného snímkování sledovaných oblastí. Seznam literatury obsahuje takřka vyčerpávající přehled dosud publikovaných kontextů a klíčových autorů, jejich práce jsou pro zpracování problematiky důležité, Mgr. Kopáčková zmiňuje především práce Jean-Pierre Bruna, Roberta Matijašiče (především území Istrie). Autorka také přistupuje (s odpovídajícími výstupy) ke zhodnocení sociálního a ekonomického postavení obyvatelstva provincií, zaměřujících se na zmiňovanou produkci (epigrafické, ikonografické prameny; nápisy, oltáře, dekorace náhrobních kamenů). Sleduje také složení obyvatelstva se zaměřením na nově příchozí osadníky – občany sousedních provincií (*ager privatus*), hodnotí význam usazování vojenských veteránů. Jako příklad

rekonstrukce ageru na především na základě leteckých snímků (lidaru) autorka uvádí oblasti Rab, Ugljan, Hvar, Korčula a na poloostrově Pelješac.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na charakter a strukturu zemědělských aktivit a produkce, při jejich zpracování autorka vyhází (kromě archeologických) z prací starověkých autorů (Plinius, Vitruvius, Flavius a Magnus Cassiodorus, Eutropius,). Následující část práce hodnotí způsob zpracování révy šlapáním a drcením hroznů, shromažďování vinného moštu zrání a skladování vína. Pro produkci olivového oleje je charakteristické drcení oliv (mola oleariaa trapetum). V práci jsou uváděny konkrétní příklady z obou provincií (prellum, mlecí kameny, dekantační bazény) a paralely těchto okrsků ve Středomoří. Následující kapitoly jsou zaměřeny na výrobní produkci a její okrsky ve sledované oblasti.

Tyto výstupy se Mgr. Janě Kopáčkové staly podkladem pro celkové hodnocení, a na základě zevrubného zhodnocení různorodé pramenné základny, též konstatování že právě místní produkce byla poměrně hojně rozšířena a obě sledované provincie se intenzivně zaměřovaly na produkci zemědělských produktů (víno, olej), indikovaných na 198 lokalitách. Tuto část lze považovat za jeden ze zásadních výstupů a výsledků předložené práce.

Jak z práce samotné tak z výše uvedeného vyplívá, autorka odpovídajícím zhodnotila problematiku stanovenou diplomovým zadáním. Součástí práce je obsáhlý seznam použité literatury, vhodně ji doplňuje obrazová příloha zachycující centuriaci sledované oblasti a dále vyobrazení a fotografie lokalit a jejich okrsků, dokumentujících stopy produkce vína a oleje.

Z výše uvedených důvodů lze konstatovat, že autorka Mgr. Kopáčková splnila vytčené cíle práce a odpovídajícím způsobem je zhodnotila přehledným formulováním výstupů.

Proto navrhuji předloženou práci jako vhodný podklad pro obhajobu.

Doc. PhDr. Jiří Musil, PhD.

Ústav pro klasickou archeologii FF UK

V Praze, 8. října 2021